

Бекітілген:

“Дария” жеке меншік

бөбекжайының директоры

Есимсейтова Г.К

Есимсейтова

Тулынази

02.12.2017 ж

ЖСН/ИН 64111840

Қарағанды

Жарғы

“Дария” жеке меншік бөбекжайы»

Жезқазған қ. 2017ж

1. Жалпы ережелер

- 1.1. "Дария" қазақ-орыс балабақшасының мектепке дейінгі жеке коммерциялық білім беру мекемесі— № М. 12xkz63vbs00088919
- 1.2. Жарғының осы редакциясы оны Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамаға сәйкес келтіру мақсатында бекітілді.
- 1.3. Түрі-мектепке дейінгі білім беру ұйымы.
- 1.4. Балабақшаның орналасқан жері:
Қарағанды обл., Жезқазған қ., Омаров к-сі 23г.
- 1.5. Балабақша мүлкінің меншік иесі Директор Есимсейтова Г. К. болып табылады.
- 1.6. Балабақша жарғыда анықталған барлық функциялардың орындалуына кепілдік береді.

2. Құрылтайшы

2.1. Балабақшаның құрылтайшысы-директор Есимсейтова Г. К..

2.2. Директордың Құзыреті:

- мектепке дейінгі білім беру бағдарламалары бойынша оқытуға жататын балаларды есепке алуды ұйымдастыру;
- балабақша Жарғысын жаңа редакцияда бекіту, Жарғыға енгізілетін өзгерістер мен толықтырулар;
- балабақша меңгерушісімен мерзімді еңбек шартын жасасу және бұзу, оның функционалдық міндеттерін анықтау, оған көтермелеу және жазалау шараларын қолдану;
- меңгерушіні аттестаттаудан өткізу;
- балабақша қызметін бақылауды жүзеге асыру;
- балабақша тәрбиеленушілері мен қызметкерлерінің құқықтарының сақталуына қолданыстағы заңнаманың орындалуын бақылауды жүзеге асыру;
- балабақшаның жедел басқару құқығында оған бекітілген мүліктің сақталуын және тиімді пайдаланылуын бақылау;
- балабақшаға келіп түсетін нормативтік актілердің, ақпараттық хаттардың мазмұны туралы ақпарат беру;
- өз құзыреті шегінде нормативтік құжаттарды шығару;
- балабақша қызметінің нәтижелері туралы және балабақшаға бекітілген мүлікті жедел басқару құқығында пайдалану туралы есепті жасау және бекіту тәртібін анықтау, көрсетілген есепті бекіту;
- заңнамамен қарастырылған басқа да мәселелер бойынша шешім қабылдау;
- шешімдер негізінде директор құқықтық актілермен белгіленген тәртіпте.

3. Ұйымдық-құқықтық нысаны

- 3.1. Өзінің ұйымдық-құқықтық нысаны бойынша балабақша жеке коммерциялық мекеме болып табылады.
- 3.2. Балабақша өзінің білім беру, құқықтық және шаруашылық-экономикалық қызметін ҚР заңдарына, құрылтайшымен жасалған шартқа, осы Жарғыға, балабақша мен тәрбиеленушілердің ата-аналары (занды өкілдері) арасында жасалатын білім туралы шарттарға сәйкес жүзеге асырады.

3.3. Балаға көрсетілетін білім беру қызметтері үшін балабақша директоры ата — аналардан (заңды өкілдерден) алынатын ақыны (бұдан әрі-ата-ана төлемі) және оның Шартта көрсетілген мөлшерін белгілейді.

Осы Шарт оған тараптар қол қойған сәттен бастап күшіне енеді және бұзылғанға дейін қолданылады.

4. Білім беру процесінің мақсаттары, іске асырылатын білім беру бағдарламаларының типтері мен түрлері

4.1. Мектепке дейінгі білім беру Қазақстан Республикасындағы жалпы білім берудің бірінші деңгейі болып табылады. Мектепке дейінгі, жалпы бастауыш білім берудің білім беру бағдарламалары сабақтастық болып табылады.

4.2. Балабақша өз қызметін мектепке дейінгі білім берудің жалпы білім беретін бағдарламалары бойынша білім беру қызметін ұйымдастыру және жүзеге асыру тәртібіне сәйкес жүзеге асырады.

4.3. Мектепке дейінгі білім беру Жалпы мәдениетті қалыптастыруға, дене, зияткерлік, адамгершілік, эстетикалық және жеке қасиеттерді дамытуға, оқу іс-әрекетінің алғышарттарын қалыптастыруға, мектеп жасына дейінгі балалардың денсаулығын сақтауға және нығайтуға бағытталған.

4.4. Балабақша мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік білім беру стандартына сәйкес және мектепке дейінгі білім берудің тиісті үлгілік білім беру бағдарламаларын ескере отырып, балабақша дербес әзірлейтін және бекітетін мектепке дейінгі білім берудің білім беру бағдарламасын (мектепке дейінгі білім берудің негізгі жалпы білім беру бағдарламасын) іске асырады.

Мектепке дейінгі білім беру бағдарламалары мектеп жасына дейінгі балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, олардың жан-жақты дамуына, оның ішінде мектеп жасына дейінгі балалардың мектеп жасына дейінгі балаларға және мектеп жасына дейінгі балаларға тән қызмет түрлеріне жеке көзқарас негізінде жалпы бастауыш білім берудің білім беру бағдарламаларын сәтті игеруі үшін қажетті және жеткілікті даму деңгейіне қол жеткізуге бағытталған.

Бағдарламалар мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін, жеке психологиялық және физиологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, қарым-қатынас пен іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде жеке тұлғаның дамуын қамтамасыз етеді және міндеттерді шешуге бағытталған:

- балалардың дене және психикалық денсаулығын, оның ішінде олардың эмоционалдық саулығын қорғау және нығайту;

- әртүрлі деңгейдегі білім беру бағдарламалары шеңберінде іске асырылатын білім беру мақсаттарының, міндеттері мен мазмұнының сабақтастығын қамтамасыз ету (бұдан әрі-мектепке дейінгі және жалпы бастауыш білім берудің негізгі білім беру бағдарламаларының сабақтастығы);

- балалардың жас және жеке ерекшеліктеріне және бейімділіктеріне сәйкес дамуына қолайлы жағдайлар жасау, өзімен, басқа балалармен, ересектермен және әлеммен қарым-қатынас субъектісі ретінде әр баланың қабілеттері мен шығармашылық әлеуетін дамыту;

- рухани-адамгершілік және әлеуметтік-мәдени құндылықтар және адам, отбасы, қоғам мүддесі үшін қоғамда қабылданған мінез-құлық ережелері мен нормалары негізінде оқыту мен тәрбиелеуді тұтас білім беру процесіне біріктіру;

- балалардың жеке басының жалпы мәдениетін, оның ішінде салауатты өмір салты құндылықтарын қалыптастыру, олардың әлеуметтік, адамгершілік, эстетикалық, зияткерлік, физикалық қасиеттерін, бастамашылдығын, дербестігін және жауапкершілігін дамыту, оқу іс-әрекетінің алғышарттарын қалыптастыру;

- мектепке дейінгі білім берудің бағдарламалары мен ұйымдастыру нысандары мазмұнының вариативтілігі мен әртүрлілігін қамтамасыз ету, балалардың білім алу қажеттіліктерін, қабілеттері мен денсаулық жағдайын ескере отырып, әртүрлі бағыттағы бағдарламаларды қалыптастыру мүмкіндіктері;

- отбасын психологиялық-педагогикалық қолдауды қамтамасыз ету және ата-аналардың (занды өкілдердің) даму және білім беру, балалардың денсаулығын сақтау және нығайту мәселелеріндегі құзыреттілігін арттыру.

4.5. Мектепке дейінгі білім берудің білім беру бағдарламаларын меңгеру тәрбиеленушілерді аралық аттестаттау мен қорытынды аттестаттау жүргізумен қатар жүрмейді.

4.6. Балабақша ағылшын мектепке дейінгі бағдарламасы бойынша оқытуды жүзеге асырады.

4.6.1. Балабақша бағыттар бойынша қосымша жалпы дамыту бағдарламаларын жүзеге асыра алады:

- көркем-эстетикалық;

- дене шынықтыру-спорт.

4.7. Мектепке дейінгі білім берудің білім беру бағдарламаларын іске асыруға қойылатын жалпы талаптар:

Білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру үшін әртүрлі білім беру технологиялары қолданылады.

Білім беру бағдарламаларын іске асыру кезінде оқыту мен тәрбиелеудің әдістері мен құралдарын, білім алушылардың дене немесе психикалық денсаулығына зиян келтіретін білім беру технологияларын пайдалануға тыйым салынады.

Мектепке дейінгі білім беру бағдарламасын жүзеге асыруда қолданылатын оқу басылымдарын балабақша федералды мемлекеттік білім беру стандарттарының, сондай-ақ Мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларының талаптарын ескере отырып анықтайды.

4.8. Негізгі міндеттерді іске асыру үшін балабақша мынадай құқықтарға ие::

4.8.1. Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы заңнамасында белгіленген шекте оқыту мен тәрбиелеудің нысандарын, құралдары мен әдістерін, оқу құралдарын таңдау;

4.8.2. Балабақшада күн тәртібін өз бетінше құру, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының жұмыс режимін ұйымдастыру және ұстау»;

4.8.3. Басқа ұйымдармен және мекемелермен ынтымақтастық туралы шарттар жасасу;

4.8.4. Қосымша қаржы көздерін, оның ішінде валюталық, ерікті қайырмалдықтар мен жеке және заңды тұлғалардың, оның ішінде шетелдік тұлғалардың нысаналы жарналарын тарту;

4.8.5. Білім беру мен мәдениет, бала құқықтарын қорғау, денсаулық сақтау, экология, әлеуметтік проблемалар саласында гранттар алуға арналған халықаралық, өңірлік,

қалалық, аудандық және басқа да конкурстарға қатысуға, сондай-ақ осы конкурстарды өткізетін ұйымдар белгілеген шарттарға сәйкес оларды өз бетінше иеленуге;

4.8.6. Коммерциялық емес ұйымдар туралы Р. К. заңнамасына сәйкес құрылатын және әрекет ететін бірлестіктердің (қауымдастықтар мен одақтардың) құрамына кіру;

4.8.7. Білім беру процесін жетілдіруге бағытталған инновациялық қызметті жүзеге асыру;

4.8.8. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларда және тәртіппен зияткерлік қызмет нәтижелеріне айрықша құқық алуға құқылы.

4.9. Негізгі жалпы білім беру бағдарламасын, жұмыс бағдарламаларын әзірлеу, қабылдау, таныстыру процестері балабақшаның жергілікті актілерімен реттеледі: мектепке дейінгі білім беру бағдарламасын әзірлеу, қабылдау және бекіту тәртібі, мұғалімнің жұмыс бағдарламасын әзірлеу, қабылдау және бекіту тәртібі.

4.10. Осы Жарғыда айқындалған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес балабақша қосымша жалпы дамыту бағдарламаларын іске асыра алады және отбасының қажеттіліктерін ескере отырып және балабақша мен ата-аналар (занды өкілдер) арасында жасалатын шарт негізінде оның мәртебесін айқындайтын білім беру бағдарламаларының шегінен тыс қосымша білім беру қызметтерін көрсете алады. Ақылы қосымша білім беру қызметтерін ұсынудың толық тізбесі мен тәртібі педагогикалық кеңес қабылдайтын және балабақша меңгерушісі бекітетін ақылы қосымша білім беру қызметтері туралы Ережемен айқындалады.

5. Білім беру процесін ұйымдастырудың негізгі сипаттамалары

5.1. Балабақшада білім алу қазақ және орыс тілдерінде жүзеге асырылады.

5.2. Балабақшаны жинақтау тәртібін құрылтайшы р. к. заңнамасына сәйкес белгілейді.

Балабақшаны жинақтау мектепке дейінгі білім беру мекемелері мен жалпы білім беру мекемелерінің мектепке дейінгі топтарының балаларын жинақтау тәртібіне сәйкес жүргізіледі.

5.3. Балабақшаның негізгі құрылымдық бірлігі-мектеп жасына дейінгі балалар тобы.

Балабақшадағы топтардың санын құрылтайшы олардың шекті толықтығына қарай анықтайды.

5.4. Балабақшада жұмыс істейді:

Кіші топ 2-2, 5 жаста, балалардың ең көп саны 20

Орташа топ 2,5-3,5 жас, балалардың ең көп саны 25

Үлкен топ 3,5-5 жас, балалардың ең көп саны 25

5.5. Топтардың шекті толымдылығы Құрылтайшыға сәйкес белгіленеді. Топтағы балалардың ең көп саны 25 адамға дейін.

5.6. Балаларды балабақшаға қабылдау тәртібі балаларды балабақшаға қабылдау қағидаларында белгіленген.

5.7. Топтарды балабақшаға жинақтау әрбір күнтізбелік жылдың 1 тамызы мен 1 қыркүйегі аралығында жүзеге асырылады.

Бос орындар болған жағдайда қабылдау жыл бойы жүзеге асырылады.

5.8. Баланы балабақшаның жалпы дамыту бағытындағы топтарға қабылдау үшін ата-аналар (занды өкілдер) ата-аналардың (занды өкілдердің) балабақша директорының атына өтінішін және медициналық комиссияның қорытындысын ұсынуы қажет.

5.9. Балаларды балабақшаға қабылдауды директор мен меңгеруші ресімдейді.

- 5.10. Балабақша меңгерушісі қабылдау кезінде ата-аналарды (занды өкілдерді) балабақша қызметін регламенттейтін құжаттармен таныстыруға міндетті: осы Жарғымен, білім беру қызметін жүзеге асыруға арналған лицензиямен, білім беру бағдарламаларымен, жұмыс істеу режимімен және білім беру қызметін ұйымдастыру мен жүзеге асыруды, білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін регламенттейтін басқа да құжаттармен.
- 5.11. Мектепке дейінгі білімнің білім беру бағдарламалары бойынша оқуға қабылданған жағдайда адамды балабақшаға оқуға қабылдау туралы өкімдік акт шығарудан бұрын Білім туралы шарт жасалады.
- 5.12. Білім туралы шарт оған тараптар қол қойған сәттен бастап күшіне енеді.
- 5.13. Білім туралы шарт тараптардың келісімі бойынша ұзартылуы мүмкін.
- 5.14. Білім туралы шарт бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін Тараптар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес жауапты болады.
- 5.15. Баланың, ата-аналардың (занды өкілдердің) және балабақша персоналының қарым-қатынасы ынтымақтастық, баланың жеке басын құрметтеу және жеке ерекшеліктеріне сәйкес оған Даму еркіндігін беру негізінде құрылады.
- 5.16. Баланың балабақшадағы орны сақталады:
- оның ауруы, карантин кезінде;
 - санаторлық емделу кезінде;
 - ата-анасының (занды өкілдерінің) демалысы кезінде балабақша директорының атына белгіленген үлгідегі өтініш болған кезде және осы жағдайда қарастырылған уақтылы төлеммен.
- 5.17. Балабақша тәрбиеленушілерінің бірі ұзақ уақыт болмаған кезде (ол ауырған, карантин, санаторлық емделу, ата-анасының (занды өкілдерінің) демалысы кезінде) балабақша ата-анасының (занды өкілдерінің) өтініші бойынша басқа балабақшаның тәрбиеленушісін уақытша қабылдауға құқылы.
- 5.18. Балаларды балабақшадан шығару тәртібі мен негіздері балаларды балабақшадан шығару қағидаларында белгіленген.
- 5.19.1. Балаларды балабақшадан шығару келесі жағдайларда жүзеге асырылуы мүмкін:
- 1) мектепке дейінгі білім алуды аяқтағаннан кейін,
 - 2) негіздер бойынша мерзімінен бұрын, мынадай жағдайларда:
 - кәмелетке толмаған тәрбиеленушінің ата-анасының (занды өкілдерінің) бастамасы (өтініші) бойынша, оның ішінде тәрбиеленуші білім беру бағдарламасын меңгеруді жалғастыру үшін білім беру қызметін жүзеге асыратын басқа ұйымға ауысқан жағдайда;
 - кәмелетке толмаған тәрбиеленушілер мен мектепке дейінгі білім беру ұйымының ата-аналарының (занды өкілдерінің) еркінен тыс мән-жайлар бойынша, оның ішінде мектепке дейінгі білім беру ұйымы таратылған жағдайда;
 - шартты бұзған және оқу ақысын кешіктірген жағдайда.
- 5.19.2. Кәмелетке толмаған тәрбиеленушінің ата-анасының (занды өкілдерінің) бастамасы бойынша білім беру қатынастарын мерзімінен бұрын тоқтату аталған тәрбиеленушінің балабақша алдындағы қандай да бір қосымша, оның ішінде материалдық міндеттемелерінің туындауына әкеп соқпайды.
- Балаға көрсетілетін білім беру қызметтері үшін шарт бойынша ата-аналардың (занды өкілдердің) берешегі болған жағдайда балабақша ҚР Азаматтық кодексіне сәйкес ата-аналардан (занды өкілдерден) қарыз алу туралы талап арызбен сотқа жүгінуге құқылы.

5.19.3. Балаларды балабақшадан шығару директордың бұйрығымен ресімделеді.

5.20. Балабақшаның жұмыс тәртібі және онда балалардың болу ұзақтығы осы Жарғымен және балабақша мен директор арасында жасалатын шартпен, сондай-ақ отбасының қажеттіліктері мен балабақшаны бюджеттік қаржыландыру мүмкіндіктеріне қарай айқындалады: бес күндік жұмыс аптасы, екі демалыс күні: сенбі және жексенбі және жұмыс істемейтін күндер (мереке күндері). Жұмыс уақыты сағат 07-000-ден 19-00-ге дейін.

5.21. Балаларды күнделікті таңертеңгілік қабылдауды ата-аналардан Балалардың денсаулығы туралы сұрайтын тәрбиешілер жүргізеді. Көрсетілімдер бойынша (катаральды құбылыстар, уыттану құбылыстары болған кезде) балаға термометрия жүргізіледі. Анықталған ауру балалар немесе ауруға күдікті балалар балабақшаға қабылданбайды; ауырған балаларды ата-аналары келгенге дейін немесе оларды емдеу-алдын алу ұйымына жатқызғанға дейін ата-аналарына хабарлай отырып, күні бойы дені сау балалардан оқшаулайды (уақытша медициналық блок үй-жайларына орналастырады).

5.22. Ауырған, сондай-ақ 5 күннен артық болмаған (демалыс және мереке күндерін қоспағанда) балалар мектепке дейінгі білім беру ұйымдарына диагнозы, аурудың ұзақтығы көрсетілген анықтама, инфекциялық науқастармен байланыстың жоқтығы туралы мәліметтер болған кезде ғана қабылданады.

5.23. Оқу ұзақтығы.

5.23.1. Әрбір жас тобындағы балалар үшін оқыту мен тәрбиелеудің әрбір кезеңінде болу кезеңінің ұзақтығы – 1 жыл.

5.23.2. Баланы келесі жас тобына ауыстыру оқу жылының соңында жүзеге асырылады.

5.24. Білім беру процесін ұйымдастыру.

5.24.1. Білім беру процесін ұйымдастыру мектепке дейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламасымен анықталады. Мектепке дейінгі білім берудің жалпы білім беретін бағдарламалары бойынша білім беру қызметін ұйымдастыру және жүзеге асыру тәртібі.

5.24.2. 2 жастан 3 жасқа дейінгі жас балалар үшін үздіксіз тікелей білім беру қызметінің ұзақтығы 15-20 минуттан аспайды. Білім беру қызметі күннің бірінші жартысында жүзеге асырылады. Серуендеу кезінде ойын алаңында білім беру қызметін жүзеге асыруға болады.

5.24.3. Үздіксіз тікелей білім беру қызметінің ұзақтығы 35 минутты құрайды.

5.24.5. Статикалық сипаттағы білім беру іс-әрекетінің ортасында дене шынықтыру минуттары өткізіледі.

5.24.6. Балалардың шаршауының алдын алу үшін дене шынықтыру, музыка сабақтары және т. б. өткізіледі.

5.25. Балалардың дене тәрбиесі денсаулығы мен физикалық дамуын жақсартуға, баланың денесінің функционалдығын кеңейтуге, моториканың дағдылары мен моторикасын қалыптастыруға бағытталған.

5.25.1. Қозғалыс режимі, дене жаттығулары балалардың денсаулығын, жасын және жыл мезгілін ескере отырып жүзеге асырылады.

Қозғалыс қызметінің келесі түрлері қолданылады: таңертеңгі гимнастика, үй-жайда және ауада дене шынықтырумен айналысу, дене шынықтыру минуттары, ашық ойындар, спорттық жаттығулар, ырғақты гимнастика және басқалар.

Балалардың қимыл-қозғалыс қызметін іске асыру үшін баланың жасына және бойына сәйкес дене шынықтыру залы мен спорт алаңының жабдығы мен мүкәммалы пайдаланылады.

5.25.3. 3 жастан 5 жасқа дейінгі балаларға арналған негізгі білім беру бағдарламасын дене шынықтыру бойынша сабақтар аптасына кемінде 3 рет ұйымдастырылады.

Жылы мезгілде қолайлы метеорологиялық жағдайларда физикалық даму бойынша тікелей білім беру қызметі ашық ауада ұйымдастырылады.

5.25. Балалардың қозғалыс белсенділігінің жеткілікті көлеміне қол жеткізу үшін ашық ойындар мен спорттық жаттығуларды кеңінен қамтитын физикалық жаттығулардың барлық ұйымдастырылған түрлері қолданылады.

5.25. Балабақша жетістіктерін жұртшылыққа ұсынудың нысандары::

- Ашық есік күндері;
- мәдени-бұқаралық іс-шаралар;
- мерекелер, ойын-сауық, конкурстар; ашық сабақтар;
- жалпы ата-аналар жиналысы;
- ақпараттық стендтер;
- есепті кезеңдегі балабақша қызметі туралы жария баяндама;
- ата-аналар жиналыстары мен конференциялары;
- шығармашылық есептер.

Балабақшаның бұл қызметі жергілікті актілермен реттеледі.

5.26. Мақсаттарға, міндеттерге және қызмет мәніне сәйкес балабақша заңнамада белгіленген тәртіппен қаржыландырылатын негізгі қызметтен басқа, осы Жарғыда көзделген негізгі мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге қызмет ететін кіріс әкелетін қызметті жүзеге асыра алады:

а) Жеке және заңды тұлғаларға делдалдық, өкілдік қызметтер көрсету;

б) директормен келісім бойынша балабақша мүлкін сатып алу құқығынсыз үй-жайларды, жабдықтарды жалға беру;

в) шарт бойынша ақылы білім беру қызметтерінің мынадай түрлерін көрсетуге:

- балабақшаның мектепке дейінгі білім берудің негізгі жалпы білім беру бағдарламасында қарастырылған сағаттан тыс қосымша бағдарламаларды зерделеу (музыкалық аспаптарда ойнауды үйрету, вокалдық эстрадалық ән айту және т. б.););

- балаларды әлемдік мәдениет, кескіндеме, графика, мүсін, халықтық кәсіпшілік және т. б. (суретке түсіру, шет тілі, балалардың эстрадалық әні, би, хореография, спорт секциялары, қолөнер, бейнелеу өнері, сауықтыру секциялары және т. б.) білуге үйрету, дамыту бойынша түрлі студиялардың, топтардың, мектептердің жұмысы.);

-балаларды мектепте оқытуға психологиялық-педагогикалық дайындау және балаларды мектеп өмірінің жағдайларына бейімдеу (педагог психологы бар балалардың топтық білім беру қызметі, оқуға үйрету, шығармашылық қиялын дамыту, қолды жазуға дайындау және т. б.);

-балабақшаның жалпы даму бағытындағы топтарға баратын балалармен немесе мектепке дейінгі білім беру саласынан тыс балалармен педагог-психологтың консультациясы;

-балабақша топтарына баратын балалармен немесе мектепке дейінгі білім беру саласынан тыс балалармен педагог-психологтың жеке тікелей білім беру қызметі;

- балабақша гувернер қызметі;

- үйде оқыту.

г) ақылы ұйымдастыру қызметтерінің түрлері:

- балабақша қызметкерлерінің бос уақытын Ұйымдастыру (мерекелер, ойын-сауық, дискотекалар, дәрісханалар, театр, концерттік қызмет және т. б.););

- дене дамуын түзету бойынша алдын алу іс-шараларын, топтарды ұйымдастыру;

- балабақша аумағында балабақшаның педагог және басшы қызметкерлеріне кеңес беру, қайта даярлау және біліктілігін арттыру;
 - осы Жарғыда көзделген негізгі мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге қызмет ететін кәсіпкерлік емес қызмет;
 - балабақшаның педагог қызметкерлері кәсіби қызмет барысында, оның ішінде бау-бақша учаскесінде гүлдер мен көшеттерді өсіру және сату барысында дайындаған өнімдерді, жұмыстар мен қызметтерді өндіру және сату;
 - педагогикалық кеңестің ұсынысы бойынша, оның қатысушыларының білім беру процесін жетілдіру барысында шығарған зияткерлік еңбек өнімдерін (әдістемелік ұсынымдар, Оқу құралдары, авторлық бағдарламалар, бағдарламалық қамтамасыз ету және т. б.) баспа түрінде де, электронды түрде де шығару, көбейту, көшіру және іске асыру.);
 - қысқа мерзімді, демалыс немесе ұзартылған күн тобы (балабақшадағы мектепке дейінгі білімнің негізгі білім беру бағдарламасын іске асырмай. Топтарда олардың іс жүзінде бағдарланған дағдыларын әлеуметтендіруге және қалыптастыруға бағытталған мазмұны мен тәрбиесі қамтамасыз етіледі);
- 5.27. Ақылы қызметтер балабақша мен ата-аналардың (заңды өкілдердің) өзара іс-қимылы туралы шарт негізінде көрсетіледі.
- 5.27.1. Ақылы білім беру қызметтерін бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын білім беру қызметінің орнына көрсетуге болмайды.
- 5.27.2. Ақылы қосымша білім беру қызметтерін ұсынудың толық тізбесі мен тәртібі ақылы қосымша қызметтер туралы ережеде айқындалады.
- 5.27.3. Бала бақша табыс әкелетін қызметтен түскен табысты ҚР заңнамасына және жарғылық мақсаттарға сәйкес пайдаланады.
- 5.27.4. Егер директор осы мәселе бойынша сот шешіміне дейін осы Жарғыда көзделген білім беру қызметінің мақсаттары мен міндеттеріне нұқсан келтіретін болса, балабақша қызметін тоқтата тұруы мүмкін.
6. Білім алушылардың денсаулығы мен тамақтануын қорғауды ұйымдастыру

- 6.1. Балабақша тәрбиеленушілердің денсаулығын сақтау үшін жағдай жасайды, оның ішінде балабақшада болған уақытта тәрбиеленушілермен болған жазатайым оқиғаларды тергеп-тексеруді және есепке алуды қамтамасыз етеді.
- 6.2. Тәрбиеленушілерге алғашқы медициналық-санитариялық көмек көрсетуді ұйымдастыруды Денсаулық сақтау органдары жүзеге асырады. Балабақша алғашқы медициналық көмек портфелімен жабдықталған.
- 6.2.1. Қажет болған жағдайда бала тәрбиешінің сүйемелдеуімен жақын мандағы емханада, ауруханада медициналық көмек ала алады. Ата-аналар баланың медициналық мекемеде алған медициналық қызметтерінің құнын өтеуге міндетті.
- 6.2.2. Балаларға медициналық қызмет көрсетуді медицина персоналы қамтамасыз етеді, ол балабақша әкімшілігімен қатар балалардың денсаулығы мен дене бітімінің дамуына жауапты болады, балалардың денсаулық жағдайын ескере отырып, оларды кешенді сауықтыруды жүргізеді.
- 6.3. Тәрбиеленушілерді тамақтандыруды ұйымдастыру балабақшаға жүктеледі.
- 6.3.1. Балабақшадағы тамақтану директор бекіткен үлгі мәзірге сәйкес ұйымдастырылған.
- 6.3.2. Тамақтану сапасын бақылау балабақша меңгерушісі мен тәрбиешілерге жүктеледі.

7. Балабақша қызметін мүлікпен және қаржымен қамтамасыз ету

7.1. Балабақшаның мүлкі оған бекітілген.

7.2. Балабақша өзіне бекітілген мүлікті мақсатына, жарғылық мақсаттарына, меншік иесінің тапсырмаларына, қолданыстағы заңнамаға сәйкес иеленеді, пайдаланады.

7.3. Балабақшаның мүлкі мен қаржылық ресурстарын қалыптастыру көздері:

- жедел басқару құқығында оған бекітілген мүлік;
- балабақшаның білім беру қызметі үшін төлемнен алынатын қаражат;
- ерікті мүлдік жарналар мен қайырмалдықтар;
- жеке және заңды тұлғалардан өтеусіз түсетін түсімдер;
- ақылы қызмет көрсетуден түскен кірістер;
- меншіктен түсетін кірістер;

— ҚР заңнамасымен тыйым салынбаған өзге де көздер.

7.4. Балабақша бөлмесі жалға алу арқылы сатып алынады.

7.5. Балабақша осы Жарғыда көрсетілген жағдайда, ол өзі үшін құрылған және осы мақсаттарға сәйкес келетін мақсаттарға қол жеткізуге қызмет ететіндіктен, кіріс әкелетін қызметті жүзеге асыруға құқылы. Осындай қызметтен алынған кірістер және осы кірістер есебінен сатып алынған мүлік балабақшаның дербес иелігіне түседі.

7.6 жедел басқарудағы мүлікті пайдаланудың жемістері, өнімі мен кірістері, сондай-ақ шарт немесе өзге де негіздер бойынша балабақша сатып алған мүлік қолданыстағы заңнамада белгіленген тәртіппен балабақшаның жедел басқармасына түседі.

8. Балабақшаны басқару тәртібі

8.1. Балабақшаны басқару директор Р.К. заңнамасына, осы Жарғыға сәйкес, дара басшылық және алқалық қағидаттарының үйлесімі негізінде жүзеге асырылады.

8.2 балабақшадағы жеке-дара атқарушы орган мектепке дейінгі білім беру ұйымының қызметіне ағымдағы басшылықты жүзеге асыратын меңгеруші болып табылады.

8.2.1. Балабақша меңгерушісін директор тағайындайды.

8.2.2. Меңгерушінің жоғары білімі болуы және біліктілік талаптарына сәйкес болуы тиіс.

8.2.3. Балабақша меңгерушісі балабақшаның білім беру, тәрбие жұмысын және ұйымдастыру-шаруашылық қызметін басқаруға жауап береді.

8.2.4. Балабақша меңгерушісі:

- балабақша қызметкерлері орындауға міндетті бұйрықтар, өкімдер және басқа да жергілікті актілер шығарады;

- барлық мемлекеттік, кооперативтік, қоғамдық ұйымдарда, кез келген ұйымдық-құқықтық нысандағы мекемелер мен кәсіпорындарда балабақшаны сенімхатсыз ұсынады, заңнамада, жарғыда және еңбек шартында көзделген тәртіппен балабақша атынан іс - қимылды жүзеге асырады, оның ішінде азаматтық - құқықтық және еңбек шарттарын жасасады, Заңда және балабақша Жарғысында белгіленген шектерде ақшалай қаражатқа билік ету құқығын пайдаланады;

— сенімхаттар береді;

- қазынашылық органдарында шоттар ашады, Заңда және осы Жарғыда белгіленген шекте балабақшаның мүлкі мен қаражатына билік ету құқығын пайдаланады;

- еңбек заңнамасы шегінде балабақша қызметкерлерін жұмысқа қабылдайды және жұмыстан босатады;

- еңбек туралы заңнамаға сәйкес балабақша қызметкерлерін марапаттайды және марапаттайды;
- балабақша (директор) атынан шарттар, оның ішінде балабақша мен әр баланың ата-аналары (заңды өкілдері) арасында шарт жасасады;
- балабақшадағы білім беру процесін жетілдіруге жағдай жасайды.
- Жарғыда белгіленген тәртіпте балаларды қабылдауды және олардың жасына, денсаулық жағдайына, жеке ерекшеліктеріне сәйкес топтарды жасақтауды жүзеге асырады;
- мектепке дейінгі білім беру мәселелері бойынша тәрбиеленушілердің отбасыларымен, қоғамдық ұйымдармен, басқа да білім беру мекемелерімен өзара байланысты жүзеге асырады.
- еңбек заңнамасына сәйкес ішкі еңбек тәртібі ережелерін, балабақша құжаттамасын белгілейді;
- балабақша құрылымын, штаттық кестені бекітеді, балабақша қызметкерлері арасында міндеттерді бөледі, жүктемені бөледі, лауазымдық нұсқаулықтар мен ережелерді бекітеді;
- балабақша қызметкерлерін көтермелейді және қызметкерлерге жүктелген міндеттерді орындамағаны үшін жаза шығарады;
- тәрбиеленушілердің денсаулығын нығайтуға жауапты;
- федералды мемлекеттік талаптардың орындалуын қамтамасыз етеді және мектепке дейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламасының орындалуын бақылайды;
- балабақшаның материалдық-техникалық базасын нығайтады, жабдықтармен, техникалық оқыту құралдарымен жарактандырады;
- балабақшада іс жүргізу мен құжаттаманың дұрыс жүргізілуін қамтамасыз етеді, тиісті органдар алдында жұмыс туралы есеп береді;
- мәмілелердің тиісті ресімделуін қамтамасыз етеді;
- кіріс әкелетін қызметпен байланысты кірістер мен шығыстардың тиісті есебін қамтамасыз етеді;
- балабақшаны дамыту бағдарламаларын әзірлейді және келіседі;;
- есептілікті дайындау, ұсыну тәртібінің және нысанының сақталуын қамтамасыз етеді;
- жұмыс кестесі мен сабақ кестесін бекітеді;;

Балабақша жеке деректердің құпиялылығын қамтамасыз етуге, жеке деректерді өңдеу кезінде адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға, оның ішінде жеке өмірге қол сұғылмаушылық, жеке және отбасылық құпия құқықтарын қорғауға жауап береді.

8.2.5. Еңбек және еңбекті қорғау туралы қолданыстағы заңнамаға сәйкес:

- қызметкерлердің денсаулығын және қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ету;
- қызметкерлерге тиісті санитарлық-тұрмыстық қызмет көрсетуді ұйымдастыруды қамтамасыз ету;
- заңнамамен белгіленген қызметкерлердің еңбек және демалыс режимін қамтамасыз ету;
- қызметкерлерді еңбекті қорғау жөніндегі ережелер мен нұсқаулықтар нормаларын оқытуды, оларға нұсқама беруді және олардың білімдерін тексеруді қамтамасыз ету;
- жұмыскерлерді жұмыс орындарындағы еңбек жағдайлары мен еңбекті қорғаудың жай-күйі туралы, денсаулығына зақым келу қаупі және жұмыскерлерге тиесілі жеке қорғаныш құралдары туралы хабардар етуге міндетті.

Балабақша қызметкерлерінің еңбекақысы "балабақша қызметкерлерінің еңбекақысы туралы" Ережемен реттеледі.

8.3. Балабақша директордың шешіміне сәйкес қажетті мамандарға ие.

8.4.1. Әкімшілік-шаруашылық, оқу-көмекші және қосалқы функцияларды жүзеге асыратын өзге де қызметкерлер лауазымдарын атқаратын балабақша қызметкерлерінің құқықтары, міндеттері мен жауапкершілігі осы Жарғыда, ішкі еңбек тәртібі қағидаларында, лауазымдық нұсқаулықтарда және еңбек шарттарында белгіленеді.

8.4.2. Қызметкерлер құқылы:

- балабақша әкімшілігінен лауазымдық міндеттерін орындау үшін қажетті жағдайлар жасауды талап ету.

8.4.3. Қызметкерлер міндетті:

- балабақша Жарғысын орындау;
- лауазымдық нұсқаулықтарды сақтау;
- ішкі еңбек тәртібі ережелерін сақтау;
- баланың өмірі мен денсаулығы үшін дербес жауапты болу;
- баланы физикалық және психикалық зорлық-зомбылықтың барлық түрлерінен қорғау;
- кәсіби дағдыларға ие болу, оларды үнемі жетілдіру;
- адал және адал жұмыс істеу, еңбек тәртібін сақтау, әкімшіліктің бұйрықтарын уақтылы және дәл орындау, мекеменің мүлкіне ұқыпты қарау;
- еңбекті қорғау талаптарын сақтау;
- жеке және ұжымдық қорғаныс құралдарын дұрыс қолдану;
- жұмысты орындаудың қауіпсіз әдістері мен тәсілдеріне оқытудан, еңбекті қорғау бойынша нұсқамадан, жұмыс орнында тағылымдамадан өтуге және еңбекті қорғау талаптарын білуін тексеруден өтуге;;
- адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін кез келген жағдай туралы, өндірісте болған әрбір жазатайым оқиға туралы немесе өзінің денсаулық жағдайының нашарлауы туралы, оның ішінде жіті кәсіптік ауру (улану) белгілерінің пайда болуы туралы өзінің тікелей немесе жоғары тұрған басшысына дереу хабарлауға —);
- міндетті алдын ала (жұмысқа орналасу кезінде) және мерзімдік (еңбек қызметі барысында) медициналық тексерулерден (тексерулерден) өту.

8.5. Еңбек шартын жасасу кезінде мынадай құжаттар ұсынылады:

- төлқұжат немесе жеке куәлік;
- медициналық комиссиядан өту туралы медициналық қорытынды;
- соттылығының жоқтығы туралы анықтама;
- білімі, біліктілігі немесе арнайы білімі немесе арнайы дайындығы туралы құжат.

8.6. Жұмысқа қабылдау жасалған еңбек шарты негізінде шығарылған балабақша құрылтайшысының бұйрығымен ресімделеді.

Жұмысқа қабылдау кезінде (еңбек шартына қол қойғанға дейін) балабақша меңгерушісі қабылданған қызметкерді келесі құжаттармен қол қою арқылы таныстыруға міндетті: балабақша Жарғысы, ұжымдық келісім, ішкі еңбек тәртібі ережелері, қызметкердің еңбек қызметіне тікелей байланысты басқа да жергілікті нормативтік актілер.

8.7. Қызметкердің нақты функционалдық міндеттерін нормативтік құжаттар негізінде балабақша меңгерушісі белгілейді және еңбек шартымен бекітіледі.

8.8. Қызметкермен еңбек шарты Р. К. Еңбек кодексінде көзделген және шарттың тиісінше орындалмауы негізінде тоқтатылуы мүмкін.

8.9. Балабақша қызметкерлері міндетті түрде медициналық және әлеуметтік сақтандыруға жатады.

8.10. Балабақшадағы тәртіп тәрбиеленушілер мен олардың ата-аналарының (занды өкілдерінің), қызметкерлерінің адами кадр-қасиетін құрметтеу негізінде сақталады.

Тәрбиеленушілерге қатысты күш көрсету және психикалық зорлық-зомбылық әдістерін қолдануға жол берілмейді.

8.11. Балабақша Жарғысын өзгерту тәртібі.

8.11.1. Жарғы директордың өтініші бойынша өзгертілуі мүмкін.

8.12. Балабақша директордың балабақша қызметін әрі қарай жалғастыру және ұйымдастыру мүмкін еместігі негізінде жойылуы мүмкін. Бұл жағдайда балабақша ата-аналар (тапсырыс берушілер) алдында қаржылық немесе басқа жауапкершілікке ие емес.

8.12.1. Балабақшаны тарату туралы шешім қабылдаған балабақша құрылтайшысы тарату туралы екі аптадан кешіктірмей хабарлауға міндеттенеді.

9. Білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттері

9.1. Балабақшадағы білім беру процесінің қатысушылары тәрбиеленушілер, кәмелетке толмаған тәрбиеленушілердің ата-аналары (занды өкілдері), педагог қызметкерлер болып табылады.

Қатысушылардың қарым-қатынасы ынтымақтастық, жеке тұлғаны құрметтеу, жалпыадамзаттық құндылықтардың басымдығы негізінде құрылады.

9.2. Баланың құқықтарына БҰҰ-ның "Бала құқықтары туралы" Конвенциясында, Р.К. заңнамасында, осы Жарғыда, балабақша мен ата-аналар (занды өкілдер) арасындағы шартта кепілдік беріледі.

9.3. Балабақшаның тәрбиеленушілері:

- олардың психофизикалық даму ерекшеліктері мен денсаулық жағдайын ескере отырып, оқыту үшін жағдай жасау, оның ішінде әлеуметтік-педагогикалық және психологиялық көмек алу;
- адамның қадір-қасиетін құрметтеу, физикалық және психикалық зорлық-зомбылықтың барлық түрлерінен қорғау, жеке адамды қорлау, өмір мен денсаулықты қорғау;
- ар-ождан, ақпарат бостандығы, өз көзқарастары мен сенімдерін еркін білдіру;
- каникулдар-күнтізбелік оқу кестесіне сәйкес демалыс және өзге де әлеуметтік мақсаттар үшін білім алу кезіндегі жоспарлы үзілістер;
- басқа білім беру ұйымына ауыстыру.
- білім беру, дене шынықтыру, спорт, шығармашылық, эксперименттік қызметтегі жетістіктері үшін көтермелеу.

9.4. Ата-аналардың (занды өкілдердің) құқығы бар:

- барлық басқа тұлғалардың алдында балаларды оқытуға және тәрбиелеуге;
- балабақшаға балаларды тәрбиелеуге, олардың дене және психикалық денсаулығын қорғауға және нығайтуға, жеке қабілеттерін дамытуға және олардың даму бұзылыстарын қажетті түзетуге көмек көрсетуге;
- балабақша жарғысымен, білім беру қызметін жүзеге асыруға арналған лицензиямен, оқу-бағдарламалық құжаттамамен және білім беру қызметін ұйымдастыру мен жүзеге асыруды регламенттейтін басқа да құжаттармен танысу;
- білім беру мазмұнымен, қолданылатын оқыту және тәрбиелеу әдістерімен, білім беру технологияларымен, сондай-ақ тәрбиеленушілердің мүмкін болатын жетістіктерімен танысу;
- тәрбиеленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау;
- тәрбиеленушілерге жоспарланатын барлық тексерулер (психологиялық, психологиялық-педагогикалық) туралы ақпарат алуға, осындай тексерулер жүргізуге немесе осындай

тексерулерге қатысуға келісім беруге, оларды өткізуден немесе оларға қатысудан бас тартуға, тәрбиеленушілерге жүргізілген тексерулердің нәтижелері туралы ақпарат алуға;
- осы Жарғымен анықталған ата-аналар комитеті нысанындағы балабақшаны басқаруға қатысуға құқылы;

9.5. Ата-аналар (занды өкілдер) міндетті:

- бала тұлғасының физикалық, адамгершілік және интеллектуалдық дамуының негіздерін қалау;
- балалардың жалпы білім алуын қамтамасыз ету;
- балабақшаның ішкі тәртібінің ережелерін, тәрбиеленушілердің күн тәртібі мен білім беру қызметін белгілейтін жергілікті нормативтік актілердің талаптарын, балабақша мен тәрбиеленушілердің ата-аналары (занды өкілдері) арасындағы білім беру қатынастарын регламенттеу және осы қатынастардың туындауын, тоқтатыла тұруын және тоқтатылуын ресімдеу тәртібін сақтауға міндетті;
- балабақша тәрбиеленушілері мен қызметкерлерінің ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге;
- балабақша Жарғысын орындау;
- балабақша мен әр баланың ата-анасы (занды өкілдері) арасындағы шарттың талаптарын сақтау;
- баланы балабақшада оқыту үшін ақы төлеуге;
- отбасындағы балаларды немқұрайды, қатыгез, дөрекі, адамның қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынасты, қорлауды немесе қанауды болдырмау;
- баланың әртүрлі себептер бойынша болмауы және оның аурудан кейін шығуы туралы хабардар ету;
- баланың балабақшаға себепсіз баруына жол бермеу.

9.6. Педагог қызметкерлер мынадай академиялық құқықтар мен бостандықтарды пайдаланады:

- оқыту бостандығы, өз пікірін еркін білдіру, кәсіби қызметке араласудан Бостандық;
- оқыту мен тәрбиелеудің педагогикалық негізделген нысандарын, құралдарын, әдістерін таңдау және пайдалану еркіндігі;
- шығармашылық бастамаға, іске асырылатын білім беру бағдарламасы шегінде оқыту мен тәрбиелеудің авторлық бағдарламалары мен әдістерін әзірлеуге және қолдануға құқық;
- білім беру бағдарламасына сәйкес және білім туралы заңнамада белгіленген тәртіппен оқу құралдарын, материалдарды және оқыту мен тәрбиелеудің өзге де құралдарын таңдау құқығы;
- білім беру бағдарламаларын, оның ішінде оқу жоспарларын, күнтізбелік оқу кестелерін, әдістемелік материалдарды және білім беру бағдарламаларының өзге де компоненттерін әзірлеуге қатысу құқығы;
- ғылыми, ғылыми-техникалық, шығармашылық, зерттеу қызметін жүзеге асыру, эксперименттік және халықаралық қызметке, әзірлемелерге және инновацияларды енгізуге қатысу құқығы;
- ақпараттық ресурстарды тегін пайдалану, сондай-ақ ақпараттық-телекоммуникациялық желілерге және деректер базаларына, оқу және әдістемелік материалдарға, балабақшада педагогикалық, ғылыми немесе зерттеу қызметін сапалы жүзеге асыру үшін қажетті білім беру қызметін қамтамасыз ететін материалдық-техникалық құралдарға қол жеткізу құқығы;
- балабақша қызметіне қатысты мәселелерді талқылауға қатысу құқығы;

- кәсіби ар-намысы мен абыройын қорғау, педагог қызметкерлердің кәсіби әдеп нормаларын бұзуды әділ және объективті тексеру құқығы.

9.6.1. Академиялық құқықтар мен бостандықтар білім беру қатынастарына басқа қатысушылардың құқықтары мен бостандықтарын, Р.К. заңнамасының талаптарын, балабақшаның жергілікті нормативтік актілерінде бекітілген Педагог қызметкерлердің кәсіби этика нормаларын сақтай отырып жүзеге асырылуы тиіс.

9.7. Балабақша педагогтарының жұмыс уақыты мен демалыс уақытының режимі еңбек шартымен, ішкі еңбек тәртібі ережелерімен, балабақшаның басқа жергілікті нормативтік актілерімен, жұмыс кестелерімен және білім беру іс-шараларының кестесімен анықталады.

- тәрбиеленушілер мен басқа да білім беру қатынастарына қатысушылардың ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге;;

- тәрбиеленушілерде танымдық белсенділікті, дербестікті, бастаманы, шығармашылық қабілеттерді дамыту, азаматтық ұстанымды, қазіргі әлем жағдайында жұмыс істеуге және өмір сүруге қабілеттілікті қалыптастыру, тәрбиеленушілерде салауатты және қауіпсіз өмір салты мәдениетін қалыптастыру;

- педагогикалық негізделген және білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз ететін оқыту мен тәрбиелеу формаларын, әдістерін қолдану;

- жүйелі түрде өзінің кәсіби деңгейін арттыру;

- еңбек заңнамасына сәйкес жұмысқа қабылдау кезінде алдын-ала және мерзімді медициналық тексерулерден, сондай-ақ кезектен тыс медициналық тексерулерден өту;

- осы Жарғыны, ішкі еңбек тәртібі ережелерін сақтауға міндетті.

9.8. Педагог қызметкерлерге педагогикалық емес тәрбие әдістерін қолдануға тыйым салынады, оларға: балаларға физикалық және психикалық зорлық-зомбылық жатады.

Физикалық зорлық-зомбылыққа кез-келген жолмен ұрып-соғу, физикалық азап шегу жатады. Психикалық зорлық-зомбылық қауіптерде, қорқыныш сезімін ұсынуда, баланың кез-келген ерік-жігерін басуда және т. б.

9.9. Педагог қызметкерлер өздеріне жүктелген міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жауапты болады.

ЛИСТОВ.

КРАСНОЯРСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ

$$\frac{20}{27}$$

SECRET

ЕСІМ СЕНТІВНА

